

imidlertid dog ikke andet end benytte Lejligheden til at henlede det meget ærede Medlems Opmærksomhed paa, at her er der ikke alene Tale om Pantesikkerheden, men tillige om den personlige Sikkerhed, og efter de Fordringer, der stilles til Laantagerne i § 3, maa det vel antages, at der vil komme til at foreligge en ikke almindelig personlig Vederhæftighed. Men det nævnte ærede Medlem har ganske sikkert Ret i, at bortset herfra er det et meget højt Laan, der vil blive givet ved de $\frac{8}{10}$, og at det under almindelige Forhold ikke kan være frit for Fare at nøjes med Sikkerheden ifølge dette Lovforslag.

Der er en anden Anke, der er bleven rejst imod de Forandringer, som Landstinget har gjort, nemlig angaaende den Nedsættelse, der ved § 11 har fundet Sted fra 4 Mill. til 1 Mill. eller rettere — da Forsøget gælder for 5 Aar — for 20 Mill. til 5 Mill. Det er ubestrideligt en meget stærk Reduktion, men for man anker over denne Nedsættelse, gælder det først og fremmest om at se, om den er berettiget eller ikke. Jeg skal tillade mig ogsaa at fremføre nogle Momenter i saa Henseende. Ingen vil nægte, at man her staar over for at iværksætte noget aldeles nyt og uprøvet. Det er en Opgave, som kun kan løses ad Erfaringens og Forsøgets Vej. Det er Landstinget med god Vilje gaaet med til, idet det har villet anstille et omfattende og alvorligt Forsøg paa, hvorledes denne Sag i Livets Virkelighed vil stille sig, og paa de derigennem indvundne Erfaringer vil bygge videre, hvis Erfaringerne maatte opfordre dertil. Nu er det ganske vist saaledes, at Meningerne kunne være forskellige om, hvilket Omfang man bør give et saadant Forsøg. Nogle kunne mene, at Forsøget skal gøres efter en meget stor og udstrakt Maalestok, andre ville derimod finde, at det var forsigtigst at gaa frem paa en noget mindre risikabel Maade og anvende et noget mindre, men overkommeligt Beløb. Jeg tror nu, at Landstinget her har valgt den gyldne Middelvej, og at de sande Venner af den Tanke, som ligger i Lovforslaget, netop maa være Landstinget taknemmelige for den Vej, det har valgt.

Paa den ene Side har det begrænset Forsøgsbeløbet til en Sum, som ganske vist er stor, nemlig 1 Million om Aaret, 5 Millioner i alt, men som dog er overkommelig, og paa den anden Side vil man anstille et Forsøg af et saadant Omfang, at de derigennem indvundne Resultater kunne have tilstrækkelig Almengyldighed. Jeg

tror overhovedet, at hvis der ikke fra første Færd havde været stillet Fordring om en saa enorm Sum til Forsøg som 20 Millioner, vilde næppe nogen være faldet paa at klage over, at Landstinget her gik ind paa et Forsøg til 5 Millioner. Man kan lede saa meget, man vil, her i Landet, og jeg tror dog, man skal have Vanskelighed ved paa noget Omraade at paavise et saadant første Forsøg med noget oprøvet, hvor man som her glat væk har stillet 5 Aar og 5 Millioner til Raadighed.

Naar ærede Medlemmer ville fæste Blikket paa de af mig her fremdragne Data, tror jeg, det maa indrømmes, at dette Lovforslag gennem dets Behandling her langt fra har tabt sin Betydning for Befolkningen. Det er meget store Goder, der herved tilbydes, og store Ofre, der forlanges af Statskassen. Jeg haaber derfor, at det paa Lovforslagets videre Vandring vil blive erkendt, saaledes at man ikke skruer Fordringerne op i den Grad, at de ikke kunne gennemføres, og at Følgen bliver den, at der hverken bliver anstillet et større eller et mindre Forsøg, men at Sagen forsumper, hvorved de store Forventninger, som fra alle Sider have været nærede til dette Forslag, ville blive skuffede.

Ganske vist har jeg, idet jeg nu har omtalt Lovforslaget med disse rosende Ord, ingenlunde deri villet lægge den Mening, at jeg skulde anse dette Lovforslag i alle dets Enkeltheder for at være et non plus ultra af Fuldkommenhed. Tværtimod, jeg tror, at det som alt Menneskeværk ikke er ganske pletfrit, og navnlig er der et Punkt, jeg har tilladt mig at omtale allerede ved anden Behandling, nemlig, at man vil indstifte en hel Række af ny Institutioner, hvor man dog forud havde saa gode, gamle og prøvede Institutioner som de kommunale Raad. Jeg skal imidlertid ikke her forsøge nærmere at begrunde denne min Paastand, men kun drage en eneste Side af Sagen frem, nemlig dens Bekostelighed, og det er endda slet ikke det, der for mig staar som det værste. Der vil efter § 1 blive at nedsætte saadant noget som 21 Kommissioner, og hvad skulle disse Kommissioner foretage sig? Udlaane c. 1 Million Statsmidler om Aaret, siger og skriver een Million. Nu er det ganske vist meget smaa Kommissioner, og de kunne derfor heller ikke hver for sig blive synderlig dyre, men jeg tror dog, at det er moderat anslaaet, naar jeg antager, at hver Kommission vil forbruge 2,000 Kr., det er noget over 40,000 Kr. om Aaret eller akkurat 1